

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA BOHEMISTIKY

**STYLISTICKÉ A PRAVOPISNÉ NEDOSTATKY SOUČASNÉ
PUBLICISTIKY**

Stylistic and spelling absences of contemporary journalistic

(bakalářská diplomová práce)

Vedoucí práce: **PhDr. Soňa Schneiderová, Ph. D.**

Olomouc 2009

Vypracovala: Marcela Hofírková

Obor: Česká filologie se zaměřením na editorskou činnost ve sdělovacích
prostředcích

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením PhDr. Soni Schneiderové, Ph. D. s použitím uvedené literatury.

Počet znaků: 74920

V Olomouci dne 13. května 2009

.....
Marcela Hofírková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především vedoucí mé bakalářské diplomové práce PhDr. Soně Schneiderové, Ph. D.

Obsah

Úvod	6
1. Nejčastější nedostatky v publicistickém textu	8
1.1 Pravopis	8
1.2 Syntax	10
1.3 Stylistika	13
2. Analýza chyb v denících Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Právo	15
2.1 Chyby slovosledné	15
2.2. Chyby stylistické	19
2.3 Chyby diakritické	21
2.4 „Zbloudilá písmena“	23
2.5 Neužití zdvojených spojek	25
2.6 Chyby v interpunkci	27
2.6.1 Nenáležitě užitá čárka	27
2.6.2 Oddělení volného / těsného přívlastku	28
2.6.3 Vedlejší věta vložená	29
2.6.4 Spojovací výrazy a jejich interpunkce	31
2.6.4.1 Chybějící čárka před spojovacím výrazem <i>a když</i> ...	31
2.6.4.2 Podřadicí věty následující po výrazech <i>kde, kdo</i> ...	32
2.6.4.3 Čárka v podřadném souvětí začínajícím spojkou ...	32
2.6.4.4 Čárka mezi vedlejšími větami spojenými slučovacím poměrem	33

2.6.4.5 Čárka před <i>než</i>	33
2.7 Chyby při změně formulace věty	34
2.8 Nesprávná vazba slovesa a nevhodná předložka	34
2.9 Sloučení dvou různých vazeb	36
2.10 Nevhodně užitá slova	38
2.11 Nejednotný pravopis	40
2.12 Nesprávně užitá koncovka	41
2.13 Shoda podmětu s přísudkem	43
2.14 Redundantní nebo příliš dlouhá vedlejší věta	44
2.15 Nepravá vedlejší věta účelová	44
2.16 Předpony <i>s / z</i>	45
3. Závěr	47
4. Anotace	48
5. Literatura	49

Úvod

Samotný název této práce napovídá, že půjde o téma aktuální, v mnohých případech velmi diskutované. Každý den vychází v České republice desetitisíce výtisků deníků, které mají informovat čtenáře o dění ve všech oblastech lidského bytí. Zároveň své čtenáře skrytě formují v jejich názorech na správné užívání českého jazyka. Jsou příkladem, který si mnoho čtenářů bere za svůj. Ovšem tento příklad, jak níže uvedeme, není vždy zcela správný.

V naší práci se budeme zabývat stylistickými a pravopisnými nedostatky, které můžeme najít v současném denním tisku. Na příkladech podrobně a jasně ukážeme, jak mohou být v současné době v našich novinách formulovaná některá slova a věty. Dokonce najdeme i zajímavé titulky.

Téma nedostatků současné české publicistiky a chybování v pravopisu se v devadesátých letech 20. století objevilo na stránkách Literárních novin v jazykových sloupcích Nadi Svozilové. Sloupky vycházely v letech 1992-1996 s názvem *Jak dnes píšeme/mluvíme*. O několik let později napsala táž autorka několik souhrnnějších pojednání *Jak dnes hřešíme proti dobré češtině*. O tom, že téma bylo nejen aktuální, ale i atraktivní, svědčí shrnující publikace s názvem *Jak dnes píšeme/mluvíme a jak hřešíme proti dobré češtině*, kterou vydalo Nakladatelství H&H Vyšehradská v roce 2003. Naďa Svozilová používala jako podklady pro svou práci denní tisk, časopisy, knihy, televizní a rozhlasové vysílání a připomínky z dopisů, které jí během let zaslali různí lidé a příznivci českého jazyka. Materiál uveřejněný v jejích sloupcích je tedy velmi různorodý a poskytuje širokou škálu všech možných chyb a nedostatků.

Tematika chybování v použití psaného českého jazyka se pravidelně objevuje také v časopisu *Naše řeč*. Ústav pro jazyk český AV ČR také spravuje internetové stránky www.ujc.cas.cz/poradna, kde může položit dotaz kterýkoliv z občanů a dostat fundovanou odpověď na svůj jazykový problém od těch nejpověřenějších osob.

Dalším periodikem, ve kterém se toto téma objevilo, byl brněnský deník Rovnost. Nejdříve nesly sloupky název Jazykové okénko, později pak Jazykové zrcátko.

Na internetu můžeme najít také další poradny. Stačí do nejznámějšího internetového vyhledavače *www.google.cz* zadat heslo jazyková poradna a najde nám jak stránky Akademie věd ČR, tak i neoficiální stránky příznivců českého jazyka, kde můžeme najít různé jazykové kuriozity.

Narozdíl od novinových sloupků a internetových stránek se v naší práci budeme zabývat pouze konkrétními chybami nalezenými na stránkách tištěných periodik - Mladé fronty DNES, Práva a Lidových novin. Cílem této práce je shrnout, jaké nedostatky můžeme v dnešním tisku najít a popsat příčiny těchto pochybení. Struktura příkladů je následující: *doslovná citace převzatá z periodika x náležitá verze 1 / náležitá verze 2*. Případně je podtržena chyba nebo opravená chyba.

1. Nejčastější nedostatky v současné publicistice

1. 1 Pravopis

K největším problémům s pravopisem v novodobé historii došlo po roce 1993, kdy byla upravena norma platná od roku 1957. Mezi těmito lety docházelo k reedicím Pravidel českého pravopisu, ale ty nijak nezahrnovaly nově nastalé problémy, které přišly s demokratizací jazyka, jeho vývojem a potřebami mluvčích i pisatelů. Sepsání kodifikace se ujal Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky a v roce 1993 byla vydána nová Pravidla českého pravopisu. Ta upravila „zásady psaní velkých písmen, psaní *s* a *z* v přejatých slovech, označování délek samohlásek v přejatých slovech, psaní složených přídavných jmen a částečně také interpunkce” (Hartmannová, 1994, str. 7). Objevila se také možnost dubletního psaní některých výrazů. Z počátku činilo potíže přivyknout si na nová Pravidla, ale změna se brzy ujala a vžila. Nová generace, která se učila už podle nových pravidel, si je poměrně dobře osvojila a využívá všech možností, které jí tato kodifikace nabízí. Zároveň si ale novináři vytváří vlastní jazyk a styl psaní, který přizpůsobují požadavkům doby a managementem zjištěnému většinovému profilu zákazníků.

Problémy s pravopisem tak dnes činí především slova a jména cizího původu, která přejímáme především z angličtiny, ale i jiných jazyků. U slov jde o správné užití, protože ne vždy si je pisatel vědom správného významu a náležité pravopisné podoby daného slova. Nejjednodušší by bylo otevřít slovník cizích slov a význam i pravopis si ověřit, ale některá slova už jsou natolik vžitá ve své nesprávné podobě, že člověku nepřijde, že je užívá ve špatném spojení nebo tvaru. Toto chybování je také reakcí na daný region a vliv okolního prostředí.

Typickým problémem je např. užívání slova *causa*. Podle Pravidel českého pravopisu je možné psaní *causa* i *kauza*. U pravopisné podoby *causa* je vžitý význam „právní případ“ a tvar *kauza* se užívá pro „předmět jednání, spor“. Obě

tyto varianty jsou náležité a Pravidly uznány za korektní. Někdy se ale můžeme setkat i s tvary hybridními jako *cauza* a *kausa*, které v žádném případě nelze uznat jako pravopisně správné. Podobný problém nastává u psaní slova *visum*. Správný je také tvar *vízum*, ale v psané podobě najdeme i *visum* a *vizum*.

U slov cizího původu dělá největší problémy náležitá pravopisná podoba a deklinace. Některá substantiva jsou nesklonná (*atašé, whisky, khaki*), některá se skloňují podle substantivních vzorů (*idea*), jiná dle vzorů adjektivních (*spropitné*). Nejdůležitější, ale také nejsložitější, je zařadit dané jméno ke správnému vzoru, podle kterého už pak můžeme skloňovat. Jak je pro český jazyk typické, existují i zde výjimky. Jméno je sklonné jen částečně, nebo se může skloňovat podle dvou vzorů (slovo *idea* můžeme deklinovat podle vzorů žena nebo růže) apod.

Dalším „sporným“ bodem je, zda se mají příjmení žen cizí národnosti přechylovat stejně jako příjmení česká. Tato problematika je bližší spíše oboru gendre studies a sama by vydala na celou diplomovou práci.

Po změně v roce 1993 se rozmnožil počet možného dubletního psaní dlouhých / krátkých samohlásek u některých slov cizího původu. Toto rozšíření variantnosti má své výhody i nevýhody. Neblahý vliv se projevil, když se možnost dublet přenesla i na slova cizího původu, u kterých dubletní verze nejsou kodifikované. Tak můžeme najít slova jako *exkluzivní, efektivní* apod. Možnou příčinou těchto pochybení je fakt, že u těchto slov je kodifikovaná dvojí výslovnost [-i-] i [-í-].

Předpony *s (se-)* a *z (ze-)* jsou dalším pravopisným oříškem, se kterým se trápí už děti na prvním stupni základní školy. V Pravidlech českého pravopisu je této problematice věnován speciální oddíl, ve kterém je vysvětleno, ve kterých významech je náležité psaní *s (se-)* a *z (ze-)*. I přes toto poměrně zřejmé rozlišování obou předpon můžeme v novinách najít spojení *zpěvačka svým výkonem ztrhla celé publikum*.

Nemalé množství chyb se objevuje ve shodě podmětu s přísudkem v přičestí minulém množného čísla. I přesto můžeme dost často v novinách najít *úřady varovali občany; Teplice remizovali s Plzní; promarnili se čtyři roky* atd.

1. 2 Syntax

Častým problémem je dvojznačnost výpovědí, ke které má český jazyk poměrně dobré předpoklady. Tato dvojznačnost může mít své klady i zápory. Pokud si sami řádně neuvědomíme, co chceme říct, a vloudí se nám do projevu dvojznačnost, nemůžeme se divit příjemci, že nás pochopí po svém. Někdy je využívána i záměrně za účelem skrytých pomluv nebo přilákání odběratele daného tisku. Poměrně často dělají problémy spojení, která je možné uvést v aktivním i pasivním tvaru (*kritika delegáta – delegát kritizuje / delegát je kritizován*). Dále jsou to vztažné věty. Ty přiřazuje ke jménu vztažné zájmeno, které má ovšem tvar typický pro daný rod. Pokud je ve větě, ke které se věta vztažná vztahuje, více podstatných jmen stejného rodu, není vždy zcela jisté, ke kterému jménu se vztažná věta řadí. (*Koupila jsem si svetry a blůzky, které se mi už dlouho líbily.* – vztažná věta může rozvíjet jen svetry, nebo jen blůzky, nebo se může vztahovat ke svetrům i blůzkám). Takovýchto spojení je v češtině řada a je na příjemci sdělení, aby si správné spojení vydedukoval z kontextu nebo se zeptal autora, jak byl výrok doopravdy zamýšlen. Ovšem jedná-li se o čtenáře z určité sociální skupiny, pro kterou je periodikum určeno, máme zde větší předpoklad, že daný text pochopí podle autorovy myšlenky.

Pro publicistiku je vhodné využívání kratších vět. Jednak přispívají k dynamičnosti textu, jednak umožňují čtenáři snadnější pochopení a rychlejší orientaci v textu. Pokud je využito souvětí, nemělo by obsahovat více než tři věty. Někteří novináři ale nabývají dojmu, že je třeba celou myšlenku sdělit v jednom větném celku, a tak mnohdy vznikají souvětí typická spíše pro odborný styl. Čtenáři je tak stíženo pochopení myšlenky a novinářský záměr – jednoduše a srozumitelně informovat – se zcela vytrácí.

Problémovým jevem jsou také nepravé vedlejší věty vztažné a účelové. S nepravými vedlejšími větami účelovými se nejčastěji setkáme ve sportovním zpravodajství. Slyšíme nebo čteme věty typu: *Novák vystřídal Faltýnka, aby ve dvacáté minutě vstřelil branku*. Tyto věty ovšem objevíme i v běžném zpravodajství: *Mladá dívka se vybourala v autě, aby později při převozu do nemocnice na následky zranění zemřela*. K jasnějšímu sdělení stačí větu jen trochu poopravit, přeformulovat. Informace zůstane stejná a čtenář nemusí nad obsahem přemýšlet. Věta *Mladá dívka, která se vybourala v autě, zemřela při převozu do nemocnice*, zní neutrálně a čtenář bez problému pochopí, jak se událost odehrála. Ovšem tato formulace může být i záměrně užitá ke zrychlení dynamičnosti zprávy. Většina čtenářů už tyto odchylky vnímá jako zcela přirozené vyjadřování publicistů a nevidí v nich žádný problém.

Nepravé vedlejší věty vztažné nevyjadřují přívlastek, ale děj, který následuje. Nerespektují reálné časové souvislosti a mnohdy je až obracejí naruby. Příkladem může být *Aby lépe viděl, vylezl na jeden z ochozů, ze kterého spadl*. (Svozilová, 2003, str. 154) a *Výborného úspěchu dosáhl náš reprezentant Matula, který se stal mistrem Itálie ve sprinterském triatlonu* (Daneš, 1997, str. 49). Tyto věty vedlejší nelze zcela jednoznačně označit za nevhodné, ale pokud je jimi text přesycen, může působit poněkud těžkopádně a v některých případech i dvojznačně. Pokud je podobná formulace použita v titulku článku, vždy přitáhne čtenářovu pozornost.

Dvě předložky následující za sebou mohou odvést pozornost od samotného sdělení. Např. *Mluvili o pro nás nepředstavitelných věcech*. Adresát sdělení se zaměří na odlišení dvou předložek a snaží se dopátrat důvodu jejich užití a už tolik nevnímá důležitější okolnosti sdělení. Novináři by se měli těchto „dvojitých“ předložek vyvarovat, protože tak zbytečně komplikují vnímatelnost textu. Chyby mohou vznikat i při rozhodování, zda opakovat předložku v několikanásobných větných členech. Další je nahrazování náležitých předložek

v, do předložkou *na*. Tak se často objevují spojení *na čele pelotonu*, *obžaloba pro šéfa BIS*, *letadlo narazilo na kopec*, *vzít do úvahy*.

Častým problémem a zdrojem dvojznačností jsou přivlastňovací zájmena *svůj*, *jeho*. Zjednodušené pravidlo zní – zájmeno *svůj* přivlastňuje podmětu věty, zájmeno *jeho* třetí osobě. Například věta *Pro svůj věk ho personální ředitel nepřijal do funkce vedoucího směny*. Z toho, jak je věta formulovaná, se můžeme domnívat, že personální ředitel nepřijal třeba čtyřicetiletého muže kvůli svému věku. Pisatel ale měl pravděpodobně na mysli věk přijímaného pracovníka. Jednoduchým nahrazením přivlastňovacího zájmena *svůj* zájmenem *jeho* celé nedorozumění lehce napravíme.

Chybné je v dnešní době také užívání některých slovních vazeb. V poslední době je to zřejmě především v nevhodném užívání a zaměňování sloves *znát* a *vědět*. Můžeme se dočíst *Myslím, že znáte, že se problémům nevyhýbáme*. V takovéto formulaci je patrný vliv angličtiny. Slovníkové definice nám příliš s řešením problému nepomohou, a proto musíme sloveso zkoumat z hlediska valenční syntaxe. „Sloveso *znát* může na sebe vázat akuzativní objekt životný i neživotný, konkrétní i abstraktní – *znát někoho, něco*. (...) Akuzativní vazba *znát někoho, něco* tedy zahrnuje všechny objekty bez omezení, je to však jediná náležitá vazba tohoto slovesa. Naproti tomu u slovesa *vědět* je výběr spojení s akuzativem silně omezen, a to na výrazy zástupné a odkazovací (nejčastěji zájmena) a na abstrakta, která obsahují významovou složku 'informace'...“ (Svozilová, 2003, str. 51 – 52).

Odchylky od pravidelné větné stavby se „novinářské češtině“ také nevyhnuly. V češtině jsou tři typy těchto vazeb, které jsou syntaktickými chybami – anakolut, zeugma a kontaminace. Při kontaminaci jde o směšování vazeb, kdy se místo správné vazby užije vazba nová, většinou ovlivněná vazbou významově podobnou. Typickým příkladem je v mluvené češtině hojně užívané spojení *Mám než tebe*. To vzniklo sloučením vazeb *Mám jen tebe* a *Nemám než tebe*. V psané podobě se často setkáváme s kontaminovanými vazbami *zamezit*

něčemu (zamezit něco / předcházet něčemu), účastnit se na něčem (účastnit se něčeho / účast na něčem), vyvarovat se něčemu (vyvarovat se něčeho / vyhnout se něčemu), uvažovat s něčím (uvažovat o něčem / počítat s něčím) atd. Dnešní technické možnosti přispívají k množení chyb v neucelené větné návaznosti - anakolutům. Novinář si do počítačového programu pro úpravu textu napíše větu, částečně ji smaže, přeformuluje, ale dokončení zůstane z původní věty. Pak se můžeme dočíst *Děti, když šly do školy, byla jim zima nebo Princeznu, jejíž pout' od seznámení se s korunním princem Frederikem (38) na olympiádě v Sydney v roce 2000 až po ANO u oltáře v květnu 2004 sledoval celý svět, u pekařství ji vítal hlouček postarších dánských turistů.* (Právo 23. – 24. 9. 2006, Dánská princezna...). Zeugma znamená zanedbání dvojí vazby – dva větné členy jsou nesprávně spojeny stejnou větnou vazbou, i když každý z nich vyžaduje jinou (nápís *Nešlapte a neničte trávnik*). Podobným fenoménem je zkracování v SMS zprávách a e-mailové konverzaci. Tyto vazby jsou pro dnešní spisovnou češtinu nepřijatelné, i když vyhovují ekonomičnosti jazyka. Vzhledem k jejich masivnímu šíření je velmi pravděpodobné, že při nové úpravě pravidel budou uznány jako dubletní možnosti.

1. 3 Stylistika

Styl může zahrnout poměrně velkou škálu nedostatků. Styl publicistiky by měl být pokud možno co nejpřístupnější všem recipientům, brát ohled na adresáta sdělení. Neměl by využívat příliš mnoho odborných výrazů (kult pseudoodbornosti), klišé, zautomatizovaných spojení. Neměl by se ani snažit o přílišnou beletrizaci u zpravodajských žánrů, přemíru užívání synonym a knižních výrazů.

Opak je ovšem v dnešní době pravdou. Synonyma jsou řazena jedno za druhým. Někdy vedou k ozvláštnění, jindy, při nevhodném užití, ke stížení pochopitelnosti textu. Knižní výrazy a výrazy zastaralé jsou užívány v nevhodných tvarech (populární jsou v poslední době především atributy verbální

a verbonominální) a spojeních. Kulturní frazémy jsou uváděny v neobvyklých významech i podobách, často se můžeme setkat i s kontaminací dvou frazémů (*Pyrrhovo znamení* je kontaminací *Pyrrhova vítězství* a *Kainova znamení*).

V publicistice se užívá vyhýbavé vyjadřování – místo konkrétního pojmenování používají žurnalisté zvrtné pasivum (*Dálnice mezi Prahou a Plzní se konečně začala opravovat*), mlží informace pomocí modálních sloves *být* a *mít* (*Včera se mělo konat tajné zasedání ministrů financí a obchodu*). Tímto vyjádřením může článek zůstat pomyslně nedokončený.

Problémy dělají i stylisticky nevhodně formulované věty. Pokud je projev mluvený, spontánní, adresát je ochoten nějaký ten prohrěšek proti češtině odpustit, případně se může původce sdělení zeptat, co chtěl říci. Psaný projev je ale vytištěný na papíře a měl by tedy být pokud možno co nejpřesnější, bez stylisticky kostrbatých sdělení a dvojznačných vět. Pisatel má totiž možnost si sám po sobě projev přečíst a upravit, což v mluveném projevu nelze. Kdyby takto pisatelé jednali, nemuseli bychom číst věty typu *Zásadní nespokojenost soupeřů zaklesnutých do sebe na první pohled vyvolává nesouhlas s úrovní, skladbou a koncepcí zpravodajských relací ČT* (Svozilová, 2003, str. 76). V bulvárních denících se tímto způsobem novinář snaží dát svému článku pseudokulturní hodnotu.

Někdy objevíme nepravé skladební dvojice, kdy vedle sebe ve větě stojí větné členy, které k sobě významově nepatří. Nejčastěji se tyto skladební dvojice objevují v popiskách pod fotografiemi. Mohli jsme si tak přečíst větu *Tato odvážná zábava má původ na australském ostrově Pentecost: domorodci zde (...) skákali připoutáni za kotníky liánou z bambusových věží*. Z takto napsané věty můžeme pochopit, že liána byla vyrobena z bambusových věží.

2. Analýza chyb v denících Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Právo

V této části uvedeme příklady nalezené přímo v uvedených periodikách. Struktura citací je následující – první je kurzivou uvedeno doslovné znění přejaté z novin, poté je kurzivou uveden správný tvar. V závorkách pak najdeme periodikum, ze kterého je citace uvedena.

2. 1 Chyby slovosledné

Jakým způsobem nejčastěji dochází k chybám v slovosledu?

Nejpravděpodobnější a nejčastější příčinou je, že pisatel nemá jasnou perspektivu, začne měnit původní větu nebo se ji snaží přeformulovat. Ale bez dostatečně propracovaného konceptu a sebekázně dovést myšlenku ke zdárnému konci, vyjde jeho snaha na prázdno, nebo nezní česky.

Do funkce nejvyšší státní zástupkyně Benešovou jmenovala v lednu 1999 vláda Miloše Zemana, s nímž dodnes má nadstandardní vztahy. x ...vláda Miloše Zemana, s nímž má dodnes nadstandardní vztahy. (Právo 29. - 30. 4. 2006, Paroubek počítá...). Je možné, že pisatel měl původně v záměru formulovat větu asi takto ... vláda Miloše Zemana, s nímž dodnes udržuje nadstandardní vztahy. V tomto případě se jedná o spekulaci, a pokud se nemůžeme zeptat přímo autora článku, jak zamýšlel formulovat větu, náležitou verzi asi nezjistíme.

Jedná se u této agentury o první výzkum oblíby politických stran, který uskutečnila od červnových voleb. x U této agentury se jedná o první výzkum oblíby... (Právo 23. – 24. 9. 2006, CVVM: Lidovcům...). Původní znění sice začíná jako otázka, ale dokončení věty je jasně oznamovací věta. Možné vysvětlení je také v tom, že autor chtěl na větu upozornit, a proto změnil slovosled.

Při přerušení věty jednoduché větou vloženou může dojít k narušení kontinuity, a tím i k přerušení logické návaznosti slov.

Padá jakýkoliv důvod pro to, aby v těchto odposleších, pokud existují, se i nadále pokračovalo. x *Padá jakýkoliv důvod pro to, aby se v těchto odposleších, pokud existují, i nadále pokračovalo.* (Právo 23. – 24. 9. 2006, Podle zprávy...)

Další možnost je například u článků, které jsou překladem z jiného jazyka. Původní jazyk se promítne do českého slovosledu a nesrozumitelná věta je na světě.

Zde uvedu tři pochybení, která se objevila hned v jednom článku. Nemůžu tvrdit, že článek je překladem, ale má obdobné rysy a pravděpodobně dle slovosledu byl přejat z angličtiny.

Ve středu příští týden nás čeká opravdová lahůdka: uvidíme částečné zatmění Slunce. x *Příští týden ve středu nás čeká opravdová lahůdka...* (Právo 24. 3. 2006, Ve středu bude zatmění Slunce)

Od tohoto okamžiku zakrytá část Slunce se bude zmenšovat a ve 13.51 hod. měsíční kotouč opustí sluneční disk úplně. x *Od tohoto okamžiku se bude zakrytá část Slunce zmenšovat a ...* (Právo 24. 3. 2006, Ve středu bude zatmění Slunce)

Podle Suchana při pozorování zatmění Slunce bychom měli být pozorní, jinak může dojít k poškození zraku. x *Podle Suchana bychom měli být při pozorování zatmění Slunce pozorní...* (Právo 24. 3. 2006, Ve středu bude zatmění Slunce)

Poměrně často se vyskytoval případ, kdy po větě „cestovala“ zvrtná, případně ukazovací zájmena. Tematika příklonek, předklonek a jejich řazení je pro český jazyk důležitá, protože ovlivňuje rytmus věty. Pravidlo pro užívání příklonek zní: „... příklonka se klade za první přízvučný výraz ve výpovědi. Prvním přízvučným výrazem rozumíme jedno slovo, frázi, popř. i celou větu. Ve výpovědní realizaci věty vedlejší se příklonka klade zpravidla za spojovací výraz. Je-li ve větě příklonek několik, je jejich pořadí ustáleno.”(Daneš, 1987, str. 604)

Ke 22. březnu přihlášku ke studiu na UTB si podalo osm a půl tisíce uchazečů o studium v bakalářských studijních programech. x *Ke 22. březnu si přihlášku ke*

studiu na UTB podalo osm a půl tisíce uchazečů... (Právo 24. 3. 2006, Na UTB chce 8500 studentů)

Velké evropské burzy na rozdíl od středoevropských akciových trhů si vedly o něco lépe, zejména uprostřed týdne. x Velké evropské burzy si na rozdíl od středoevropských akciových trhů vedly o něco lépe... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Jen KB a Orco...)

...a zvyšuje tak obavy, že střední Evropa se bude muset vyrovnat s politickou nestabilitou a ustrnutím reforem. x ...a zvyšuje tak obavy, že se střední Evropa bude muset... (Právo 23. – 24. 9. 2006, Polský prezident...)

Podle Čírtka Šedivý se ve Slovinsku setkal s ministrem obrany Litvy Juozasem Olekasem, který požádal jménem všech... x Podle Čírtka se Šedivý ve Slovinsku... (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Armáda...)

Ale ministr dopravy Lubomír Vážný v televizní debatě to vysvětlil snadno – privatizace letiště by byla... x Ale ministr dopravy Lubomír Vážný to v televizní debatě vysvětlil snadno ... (MF Dnes 6. 9. 2006, Fico s pevnou...)

Podle navrhovatelů zákona však to nebude na škodu. x Podle navrhovatelů zákona to však nebude na škodu. (MF Dnes 11. 10. 2006, Hledání paměti)

Proč ale to postupně zavedly země EU a je to zavedené i ve Spojených státech a Mexiku, třebaže se ukazuje, že úspory jsou iluzorní, pokud vůbec nějaké? x Proč to ale postupně zavedly země EU... (Lidové noviny 27. - 29. 10. 2006, Státy...)

Posledním typem je slovosled nevhodný pro českou větu. Té lze porozumět i v původním znění, ale při přesunutí několika slov je mnohem lépe uchopitelná.

Později americké námořnictvo odtud vyplouvalo na výzvědné mise proti sovětským ponorkám v Severním moři. x Později odtud americké námořnictvo vyplouvalo na výzvědné mise... (Právo 24. 3. 2006, Odchod vojáků USA rozhořčil Island)

Hra známá z činoherní verze Molièra byla napsána v roce 1670 původně pro krále Ludvíka XIV. jako kombinované představení s hudbou a tancem, kdy vedle

Molièra ještě druhým autorem byl známý a oblíbený Ludvíkův skladatel J. B. Lully. x ...jako kombinované představení s hudbou a tancem, kdy byl vedle Molièra ještě druhým autorem známý a oblíbený Ludvíkův skladatel J. B. Lully. (Právo 24. 3. 2006, Francouzská klasika v originále)

S tím, že se horní hranice pro pokuty ve správním řízení zvýšila z dosavadních 15 tisíc až na 50 tisíc korun a u antiradarů na až 100 000 Kč, souhlasí poslanec a exministr dopravy Martin Říman (ODS). x ... z dosavadních 15 tisíc až na 50 tisíc korun a u antiradarů až na 100 000 Kč... (Právo 13. – 14. 5. 2006, Pozor, výrazně se ...)

Ale při změně celého systému zůstali jsme ve čtvrté nejvyšší skupině, jen jsme snížili rozpočet zhruba o dva milióny, protože nemusíme platit... x Ale při změně celého systému jste zůstali... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Odložilův memoriál ...)

Do budoucna chce strana jinak než dosud sestavovat své volební kandidátky. x Do budoucna chce strana své volební kandidátky sestavovat jinak než dosud. (MF Dnes 11. 9. 2006, Možná budeme...)

Tajfun, poryvy jehož větrů dosahují až 216 kilometrů v hodině, zasáhl nejprve pobřežní město... x Tajfun, jehož poryvy větrů dosahují...(MF Dnes 11. 8. 2006, Číňané prchají...)

Poté, co Topolánkova vláda předá prezidentovi dnes demisi, si chce Václav Klaus už zítra začít zvat představitele jednotlivých stran. x Poté, co dnes Topolánkova vláda předá prezidentovi demisi...(MF Dnes 11. 10. 2006, 101. hlas...)

„U dětí je však problematika ještě trochu odlišná, a tak se nyní chceme zaměřit také na to, jak správně mají zdravotníci jednat s jejich rodiči,“ uvedla náměstkyně nemocnice Erna Mičudová. x ...na to, jak mají zdravotníci správně jednat s jejich rodiči...(Lidové noviny 4. 9. 2006, Zdravotníci...). Pokud je tato věta citována doslovně dle výroku náměstkyně, pak není chyba na straně novináře, ale na straně náměstkyně.

Kolik trpí v Česku nemocných tuberkulózou celkem? x Kolik nemocných trpí v Česku tuberkulózou celkem? (MF Dnes 11. 10. 2006, Lékař: Není to čím léčit)

Definitivně o existenci-neexistenci ústavu nyní budou rozhodovat poslanci. x Definitivně nyní budou o existenci-neexistenci ústavu rozhodovat poslanci. (MF Dnes 11. 10. 2006, Hledání paměti)

Jinak se nevyvarují dříve či později podezření z nadržování té či oné „partě“. x Jinak se dříve či později nevyvarují podezření z nadržování té či oné „partě“. (Lidové noviny 27. - 29. 10. 2006, Úniky?...)

Teprve sedmnáctiletý muž z Mělnicka v kradeném autě prchal až stopadesátikilometrovou rychlostí v protisměru před policisty, kteří na něj podle ČTK vystříleli asi třicet ran z pistole. x Teprve sedmnáctiletý muž z Mělnicka prchal v kradeném autě v protisměru až stopadesátikilometrovou rychlostí před policisty, kteří ... (Právo 23. – 24. 9. 2006, Mladík ujížděl...)

2. 2 Chyby stylistické

Stylistické chyby jsou poměrně častým nedostatkem, který může zkomplikovat porozumění danému textu. Z dané věty mohou vyplývat dvě možné varianty výkladu a pro recipienta tak věta může být matoucí. Samozřejmě je také možné, že věta je záměrně formulována s použitím zastřených informací, pokud chce autor naznačit něco, co má být čteno mezi řádky, případně kvůli přilákání čtenářů.

Pokud si následující větu přečtete jen zběžně, zjistíte, že jistá ministryně obsadila funkci. Ale posadila se na křeslo ona, nebo někoho dosadila? *Podle Volné by jeho funkci dočasně převzal některý z náměstků či ředitelů odborů, protože není pravděpodobné, že by funkci nastálo obsadila ministryně tři týdny před volbami. x Podle Volné by jeho funkci dočasně převzal některý z náměstků či ředitelů odborů, protože není pravděpodobné, že by byla funkce obsazena nastálo tři týdny před volbami.* (Právo 13. – 14. 5. 2006, Náměstek Běrové končí kvůli skandálu v ČKA)

Slovenský ministr vnitra Martin Pado včera propustil tři slovenské policisty za napadení několika mladíků v bratislavské čtvrti Petržalka. (Právo 13. – 14. 5. 2006, Slovenský ministr propustil) Z této věty není zcela jasné, zda ministr propustil policisty ze služby nebo z případné vazby. Stylizace věty Slovenský ministr vnitra Martin Pado včera propustil ze služby tři slovenské policisty za napadení několika mladíků v bratislavské čtvrti Petržalka, by určitě byla vhodnější.

Další stylisticky nezdařilé věty

Dopis, který kvůli potvrzení motivu nařídil policii zabavit státní zástupce, četla pouze vrahova manželka. x Dopis, který byl kvůli potvrzení motivu na příkaz státního zástupce zabaven policií, četla pouze... (Právo 23. – 24. 9. 2006, Dopis vraha...)

V Martinákově ulici jsou z více než poloviny ze sto šedesáti zdejších obyvatel důchodci. x V Martinákově ulici je více než polovina ze sto šedesáti zdejších obyvatel v důchodovém věku. (MF Dnes 11. 9. 2006, Jak na zloděje?)

Ochota zaplatit vyšší kvalitu bydlení souvisí především s již zmíněnou stále zlepšující se možností vzít si hypotéku. x Ochota příplatit si za vyšší kvalitu bydlení souvisí především s již zmíněnou... (MF Dnes 11. 8. 2006, Třicátníci kupují...)

Podobně na Prostějovsku do konce srpna zahynuli tři lidé, během jediného dne na konci září se však číslo více než zdvojnásobilo při tragické havárii pětice Poláků, kterou ani jeden z nich nepřežil. x Podobné to bylo i na Prostějovsku. Do konce srpna zahynuli tři lidé, ale během jediného dne na konci září se číslo více než zdvojnásobilo při tragické havárii pětice Poláků, kterou ani jeden z nich nepřežil. (MF Dnes 11. 10. 2006, Řidičům...)

Častým problémem ve stylizaci věty je aktuální členění větné, tedy téma a réma. V běžně mluveném, nevzrušeném projevu se na začátek věty klade východisko (téma) a na konec nové sdělení (réma) - tzv. objektivní slovosled.

To by měl být i případ novinových článků. Ty by totiž měly být zcela objektivní. Výměna pozic tématu a rématu by se měla využívat jen výjimečně pro zdůraznění opravdu podstatného sdělení.

První klidnou noc ze čtvrťka na včerejšek prožila Budapešť od pondělního útoku radikálů na sídlo veřejnoprávní Maďarské televize v odpovědi na vulgaritami prošípané přiznání maďarského premiéra Ference Gyurcsányho, že jeho socialistická strana před letošními volbami vědomě lhala o stavu ekonomiky. x První klidnou noc od pondělního útoku radikálů na sídlo veřejnoprávní Maďarské televize prožila Budapešť ze čtvrťka na včerejšek. Útok byl odpovědí na vulgaritami... (Právo 23. – 24. 9. 2006, FIDESZ demonstraci...)

Vyšel česky kultovní komiks Angličana Briana Talbota x Kultovní komiks Angličana Briana Talbota vyšel česky (Právo 24. 3. 2006). Zde by bylo možné předpokládat, že pisatel chtěl upozornit právě na to, že komiks vyšel česky. Pak by bylo možná lepší začít větu slovem *poprvé*.

2. 3 Chyby diakritické

Kdy vůbec vznikla diakritická znaménka a komu za ně vděčíme? Všeobecně je první užití diakritiky připisováno mistru Janu Husovi, který nahradil pravopis spřežkový pravopisem diakritickým (krátké a dlouhé nabodeničko). Diakritika slouží k rozlišení různých významů jednoho písmene. Tím tedy dokáže rozlišit i různá slova. Srovnejte si například dvojice slov *náraz* a *naráz*, *syrový* a *sýrový*, *zapařížl* a *zápařížl*, *hřát* a *hrát* nebo *karát* a *kárat*. Čárka, ale i háček, může úplně změnit význam slova i slovní druh.

V novinách jsem našla několik příkladů, kdy čárka význam nezměnila, ale vyskytly se případy, kdy vyznění bylo komické. Není možné zcela objektivně posoudit, zda je problém v tisku, v nepozornosti nebo v nevzdělanosti pisatele. Jako první uvedu chybu, jejíž konečné vyznění může být komické.

Při výhodě dvou můžu v poli udeřil Detroit dvakrát a fanoušci Oilers zaházeli led odpadky. x Při výhodě dvou mužů v poli...(Právo 29. - 30. 4. 2006, Ottawa má i díky...)

Další jsou chyby, které vznikly s velkou pravděpodobností tím, že autor článku byl nepozorný.

Právě majitelům rodinných bazénů pořízení tepelného čerpadla a zaručí, že se mohou koupat v teplé vodě, i kdyby celé léto sluníčko nezasvítilo. x Právě majitelům rodinných bazénů pořízení tepelného čerpadla zaručí, že se mohou...(Právo 29. - 30. 4. 2006, Co umí...) Zde se dokonce připletla ještě spojka *a*, která ve větě nemá absolutně žádný smysl.

V obci už zazněly návrhy, ať se děti ze školky přestěhují do školy. x V obci už zazněly návrhy, ať se děti ze školky přestěhují do školy. (Lidové noviny 4. 9. 2006, Hřčava si...)

Oblečení vyjadřuje... x Oblečení vyjadřuje (LN 27. - 29. 10. 2006, Má škola...) Máme zde také zastoupenou problematiku cizích slov a možnost dubletních tvarů.

Otcovy zápisky poskytla exkluzivně deníku Právo jeho dcera Taťána Andrejevna x Otcovy zápisky poskytla exkluzivně deníku Právo... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Maršál Jeremenko...). Slovo exkluzivně je dle Pravidel českého pravopisu možné psát pouze s krátkým *i*. Výslovnost je možná [-zi-] i [-zí-], což pravděpodobně v tomto případě ovlivnilo psanou podobu.

Poslední skupinou jsou pronomina, u kterých se chybí poměrně často.

Měla to být poslední možnost, teď se z ni stala ta první. x ...teď se z ní stala ta první. (Lidové noviny 28. 6. 2006, Ficův tah...)

Na ni stojí historická budova... x Na ní stojí historická budova...(LN 27. - 29. 10. 2006, Rozhlas...)

Osobní auto nevlastní a pokud by dítě vozila autobusem do školky v Čekyni, která je blíž, čekala by jí denně pěšky tříkilometrová cesta zpátky. x ...čekala by ji denně pěšky...(MF Dnes 11. 9. 2006, Autobusy...)

Nicméně i tak je správné, že unie svoji bruselskou kuchyň pootevřela. x ...že unie svoji bruselskou kuchyň pootevřela. (Lidové noviny 12. 7. 2006, O bruselské...)

„Spuštění Počerad se asi opozdí,“ uvedl zdroj z firmy s tím, že Mostecká údajně ČEZ nabízela, že s ní smlouvu uzavře, když jí pustí do projektu Počerad jako dalšího majitele. (MF Dnes 11. 9. 2006, Tykač...)

Mostecká uhelná o prolomení těžebních limitů usiluje, ale společnost Indoverse Czech Coal, přes níž koupil podíl v Mostecké uhelné Pavel Tykač, o ně moc nestojí. (MF Dnes 11. 9. 2006, Tykač...)

Olomouc šla do ligové soutěže s velkými ambicemi, jež ale přibrzdila série zranění jejich hráčů. x Olomouc šla do ligové soutěže s velkými ambicemi, jež ale přibrzdila série zranění jejích hráčů. (Právo 24. 3. 2006, Letná uvidí středomoravské derby)

Jsem přesvědčen, že jsem pro naši zemi naopak udělal mnoho dobrého, o čemž mohou hovořit čeští krajané. x ...pro naši zemi... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Gandalovič prý ...)

2. 4 „Zbloudilá písmena“

Když už byla zmíněna změna významu slova diakritickým znaménkem, nemůžeme nezmínit nespočet případů, kdy bylo vynecháno písmeno ve slově, dvě písmena byla zaměněna na svých pozicích, objevilo se písmenko navíc apod. Tyto chyby mají jediné možné vysvětlení – nepozornost, zbrkllost a nepřečtení článku další osobou, která by tyto chyby eliminovala.

S příznivým hodnocením přístupu personálu k pacientům jsme spokojeni, za zamyšlení ale stojí také čistota WC a umývárén i kvalita a množstvím podávané stravy... (Právo 24. 3. 2006, Lékaři nemocnice v Hradišti dostali od pacientů výbornou)

Za sebou měl skokan i první rozhovor s trenérským nástupce Slovince Bajce. x nástupcem (Právo 13. – 14. 5. 2006, Koruna byla přichystána...)

Na pravidlech vyšetřování a stíhání podezřelých teroristů se ve čtvrtek po vleklých sporech dohodly Bílým dům a Senát USA. (Právo 23. – 24. 9. 2006, Prezident ustoupil...)

Řešením tohoto rébusu je až příliš často organizované pokrytectví, celé sítě lží, kriminalizace politiky jako jedna z forem jejího „odideologizování“, na němž se jinak pracuje... x odideologizování (Právo 23. – 24. 9. 2006, Maďarská neřízená střela)

Šabachovi nelze upírat právo na jeho vyhraněný, „ahistorický“ pohled, byť historické reálie jsou v Občanskému průkazu přítomny hojně a konkrétně. (MF Dnes 11. 9. 2006, Šabach...)

Skoro vždycky to byli ti lidé, kdo začaly komunikovat se mnou,... (MF Dnes 11. 8. 2006, Lucie Robinson)

...kritizoval Paroubek propuštění těch, které do funkcích před lety dosadila jeho sociální demokracie. (MF Dnes 6. 9. 2006, Lídr ČSSD...)

Madridská vláda se podle tlakem veřejného mínění nyní snaží měnit taktiku a vysílá přímo mířené vzkazy... (MF Dnes 6. 9. 2006, Jih Evropy...)

Bývalému šéfovi Unie svobody, který působil dříve také jako ministr vnitra ve vládě Václava Klause, chyběl jediný hlas, aby získatl nominaci na zástupce ombudsmana. x získall (MF Dnes 11. 10. 2006, Ruml pomůže)

Odstudný soudce... (Lidové noviny 4. 9. 2006, Dobrá a...)

Topolánek včera lidovců a zeleným vzkázal... x lidovcum (Lidové noviny 4. 9. 2006, Lidovci...)

V textu se nejen čas od času objevují zmíněné řikačky, ale hlavně jde o dílo velkého emocionální nasazení, které je vyvyšováno vědomím tragikomičnosti lidských osudů a také racionální neústupností. x emocionálního (Lidové noviny 28. 6. 2006, Posílám nějaké...)

A opět několik komických případů, nad kterými nám nezbyvá nic jiného, než se pousmát.

Kdybych já byl trenér, Beckham byl nebyl kapitán. (Právo 13. – 14. 5. 2006, Beckham pásku...). Jako by začínala pohádka. Bylo nebylo, kdysi dávno v jednom království...

I míra faktického zájmu daného tátu může sehrát svou roli. x *státu* (Právo 23. – 24. 9. 2006, Pospíšil:...) Vzhledem k tomu, že článek je v ekonomické sekci novin, je zcela zřejmé, že zde bylo vynecháno písmeno na začátku slova.

Udivíme, jaký přinesou výsledek... x *Uvidíme, jaký přinesou výsledek...* (Lidové noviny 4. 9. 2006, Zdravotníci...) A zde se všichni pravděpodobně udivíme nad tím, co všechno ještě v novinách uvidíme.

...že po loňských problémech s utaveným organismem v této zimě... x *s unaveným* (LN 27. - 29. 10. 2006, Neumannová...)

...je víceméně formalita, zatím však šlo o nehorší ukázkou pedantské francouzské... x *o nejhorší* (LN 27. - 29. 10. 2006, Nejdřív injekce...)

A na závěr jedna nedokončená věta. Pravděpodobně chybou tisku se v článku z Práva ze dne 29. - 30. 4. 2006 nazvaného *Policie: Pozor na falešné dálniční známky* objevil takovýto odstavec:

*„Zabavili jsme zatím několik
desítek padělků, chceme proto
upozornit lidi, aby si při koupi
dálničních zná-
Hanták vyloučil, že by byl
případně vystaven postihu řidič...*

2. 5 Neužití zdvojených spojek

V českém jazyce existuje několik dvojčlenných spojovacích výrazů. Pokud věta začne *bud'*, logicky očekáváme následné *anebo*, které odpovídá vylučovacímu poměru mezi větami. Jestliže řeknu *Sice se mi to představení líbilo*, recipient bude očekávat výtky, které zcela logicky následují, pokud na začátku věty použijeme výraz „*Sice*“. Jak jsem zjistila po přečtení článku

z deníku Právo nazvaného *Výroba biolihu zatím nemá přesná pravidla*, ne vždy tomu tak musí být. Na třetí straně jsem totiž našla následující věty:

Bud' mohlo jít o snahy podnikatelských skupin ovlivnit výsledek dvoukolového výběrového řízení na výrobce biolihu, které v loňském roce z pověření vlády vypsalo ministerstvo životního prostředí a které pod tlakem médií a neúspěšných zájemců ministr Libor Ambrozek na podzim nakonec zrušil. Oficiálně pro nesoulad s pravidly Evropské unie, neoficiálně i kvůli podezřením z korupčního ovlivňování jeho výsledků.

Jak jsem výše uvedla, spojovací výraz, který čtenář očekává, zní *bud' – anebo*. V textu je sice uvedeno to, co by mohlo logicky následovat po *anebo*, ovšem *anebo* chybí. Nabízí se nám zde dvě možnosti nápravy. Vynecháme *bud'*, nebo doplníme *anebo*. Lépe zní varianta, kdy se vylučovací poměr vynechá.

Pravděpodobné je, že šlo o snahy podnikatelských skupin ovlivnit výsledek dvoukolového výběrového řízení na výrobce biolihu, které v loňském roce z pověření vlády vypsalo ministerstvo životního prostředí a které pod tlakem médií a neúspěšných zájemců ministr Libor Ambrozek na podzim nakonec zrušil. Oficiálně se tak stalo pro nesoulad s pravidly... (Právo 24. 3. 2006, Výroba biolihu zatím nemá přesná pravidla)

Druhý příklad pochází z téhož článku:

*Vláda sice k programu loni v říjnu přijala dvě usnesení. Podle nich technické aspekty programu posuzuje meziresortní komise, složená ze zástupců hned čtyř ministerstev. Souběžně s tím probíhají technická jednání v Bruselu, neboť národní program výroby biopaliv musí odsouhlasit také Evropská unie. Zde by jako náprava zcela postačilo prosté vynechání ošidného slůvka *sice*. Větu to zjednoduší a nikdo neočekává žádné připomínky.*

Dalším případem je vynechání jména citované osoby. Před tímto vyjádřením je uveden názor výkonného ředitele firmy, ale pokud si přečteme článek celý, je jasné, že ten si nemyslí, že by ministerstvo postupovalo správně.

„Ministr nejen omezil hospodářskou soutěž, ale nutí výrobce elektrozařízení, aby při zpětném odběru a likvidaci spolupracovali výhradně s jednou firmou,“ uvedl výkonný ředitel firmy Rema David Beneš.

„Jsem přesvědčen, že ministerstvo postupovalo správně a v souladu se zákonem,“ sdělil Právu. (Právo 13. – 14. 5. 2006, Žaloba na Ambrozka)

2. 6 Chyby v interpunkci

Správné oddělování vět čárkami je dlouhodobý problém, se kterým se potýkají nejen žáci základních a středních škol v hodinách českého jazyka, ale jak jsem zjistila, tak i novináři na stránkách českých deníků. Právě publikované texty by měly dávat dobrý příklad školákům, kteří se po napsání diktátu bez správně kladené interpunkce hájí tím, že v té a té knize to bylo taky bez čárky. Možná by nebylo zcela od věci, kdyby novináři procházeli přezkoušením z českého jazyka tak, jak procházejí přezkoušením řidiči z povolání apod. Nebo by jim zaměstnavatel mohl zaplatit nějaké kurzy češtiny. V dnešní době se ovšem nic podobného nedá předpokládat, a proto se budeme muset smířit s faktem, že téměř na každé stránce objevíme nějakou tu „chybičku“.

Chybování v interpunkci můžeme rozdělit do několika kategorií.

2. 6. 1 Nenáležitě užitá čárka

V novinách se objevilo několik případů, kdy čárka byla užitá naprosto bez jakéhokoliv důvodu. Nenásledovala za ní vedlejší věta, ani žádný spojovací výraz. Dokonce ani nešlo o souvětí, ale o obyčejnou větu jednoduchou.

Česká spořitelna, letos zaplatí na dividendách stejně jako loni 4,6 miliardy. x Česká spořitelna letos zaplatí na dividendách stejně jako loni 4,6 miliardy.
(Právo 13. – 14. 5. 2006, Zisky bank rostou, ale poplatky nesnižují)

„Jeho“ klinika, tento rok slaví desáté výročí své existence. x „Jeho“ klinika tento rok slaví desáté výročí své existence. (MF Dnes 11. 10. 2006, Lidí s ...)

2. 6. 2 Oddělení volného / těsného přívlastku

„Přívlastek volný je rozvitý shodný přívlastek stojící za určeným podstatným jménem, který není pro smysl věty nezbytný, tj. můžeme jej vypustit, aniž se poruší smysl věty. Přívlastek volný se odděluje čárkou; stojí-li uprostřed věty, píše se čárka i za ním.“ (Staněk, 1997)

Dle výše zmíněné citace je tedy nutné oddělovat volný přívlastek vložený uprostřed věty z obou stran čárkami. Naneštěstí toto pravidlo asi naši novináři neznají, a tak v novinách můžeme objevit následující věty:

V druhé polovině 90. let firma Pargent, s. r. o., pečující o německé hroby v Česku odvezla přes 500 těl. x V druhé polovině 90. let firma Pargent, s. r. o., pečující o německé hroby v Česku, odvezla přes 500 těl. (Právo 24. 3. 2006, Správa hřbitovů: Gabčík a Kubiš s nacisty neleží)

Opozičnímu lídrovi, bývalému premiérovi Viktoru Orbánovi neznámá žena dopisem vyhrožovala únosem dětí. x Opozičnímu lídrovi, bývalému premiérovi Viktoru Orbánovi, neznámá žena dopisem... (Právo 24. 3. 2006, Neznámá žena hrozila v dopise Orbánovi únosem jeho dětí)

Zcela novým přípravkem, založeným na uvedených poznatcích je preparát MINAXIN, který se právě objevil i v ČR. x Zcela novým přípravkem, založeným na uvedených poznatcích, je preparát... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Zbraň proti nadváze...)

Výrobce vakuových obrazovek, hranická továrna LG.Philips má dva nové členy svého nejvyššího vedení. x Výrobce vakuových obrazovek, hranická továrna LG.Philips, má dva nové členy... (MF Dnes 11. 8. 2006, České vedení...)

I když Švédská akademie bývá často obviňována z politické motivace a taktizování a někteří, zejména komerční autoři o ní mluví s despektem, asi těžko by se hledal mezi současnými spisovateli ten, který by si ji alespoň v skrytu duše nepřál. x ...a taktizování a někteří, zejména komerční autoři, o ní mluví s despektem... (MF Dnes 11. 10. 2006, Kdo by si...)

Zejména nyní, v letním období se totiž dohání útlum výstavby infrastruktury, který byl patrný v zimě a na jaře. x Zejména nyní, v letním období, se totiž dohání útlum... (Lidové noviny 12. 7. 2006, Stavebnictví...)

O Jiřím Paroubkovi jste řekl, že je „prototyp normalizačního nomenklaturního aparátčíka, provinční sekerník s nulovým politickým talentem, jeho politický úspěch je založen na šíření strachu ve straně, která, díky své ovladatelnosti a manipulovatelnosti má jen omylem ve svém názvu pojmy demokracie a sociálnost“. x ... je založen na šíření strachu ve straně, která, díky své ovladatelnosti a manipulovatelnosti, má jen omylem ve svém... (Lidové noviny 4. 9. 2006, Revoluci...)

...kteří novinku nepovažují za smysluplnou, ale zbytečně nákladnou a chtějí i nadále jít... x ...kteří novinku nepovažují za smysluplnou, ale zbytečně nákladnou, a chtějí i nadále jít... (LN 27. - 29. 10. 2006, Bude vysílání...)

Na závěr uvedu tuto větu *Vůdce Hnutí 64 žup László Toroczkai, pohrozil, že účtování s pachateli útoků na slovenské Maďary...* (Lidové noviny 4. 9. 2006, Spor na Dunaji...) Nabízejí se nám zde dvě možnosti opravy. Buď budeme Lázsla Toroczkai považovat za těsný přívlastek a čárku odstraníme *Vůdce Hnutí 64 žup László Toroczkai pohrozil, že účtování...*, nebo ho budeme považovat za přívlastek volný a chybějící čárku doplníme *Vůdce Hnutí 64 žup, László Toroczkai, pohrozil, že účtování...* Osobně bych se přiklonila spíše k první variantě – tedy přívlastku těsnému. Ať už zvolíme jeden či druhý typ opravy, původní věta je každopádně napsána špatně z toho důvodu, že je uvedena jen s jednou čárkou.

2. 6. 3 Vedlejší věta vložená

Není výjimečným případem, že mezi dvě věty hlavní nebo dvě věty vedlejší potřebujeme vložit další vedlejší větu. I když jsou vedlejší věty, mezi které větu vkládáme, na stejné úrovni, musíme vloženou větu oddělit z obou stran čárkami, abychom ji tak v souvětí řádně označili. Toto pravidlo se týká i případů, že po větě vložené následuje spojovací výraz se spojkou *a*. Totéž platí i

pro vkládání věty rozvíjející některý z větných členů, po níž následuje zbytek věty nadřazené.

Jak dodal, „chaos v přijímání nových regulací vede ke ztrátě základních právních jistot, neboť není výjimkou situace, kdy jeden úřad udělí povolení, živnostník na jeho základě začne vykonávat činnost a další úřad udělí sankci, protože podle jeho názoru není na povolení nárok“. x *Jak dodal, „chaos v přijímání nových regulací vede ke ztrátě základních právních jistot, neboť není výjimkou situace, kdy jeden úřad udělí povolení, živnostník na jeho základě začne vykonávat činnost, a další úřad... (Právo 24. 3. 2006, ODS chce daňové prázdniny pro živnostníky)*

Ženy, které chtějí skutečně zhubnout a cítit se skvěle mají letos novou zbraň – MINAXIN. x *Ženy, které chtějí skutečně zhubnout a cítit se skvěle, mají letos novou zbraň... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Zbraň proti nadváze...)*

V Olomouci bude podle něj Maisky vůbec poprvé ve své kariéře účinkovat společně se svými dětmi – Lily (19), která hraje na klavír a houslistou Saschou (17). x *...poprvé ve své kariéře účinkovat společně se svými dětmi – Lily (19), která hraje na klavír, a houslistou Saschou (17). (Právo 29. - 30. 4. 2006, Dvořáková Olomouc...)*

Následně do konce září musí vláda zaslat první návrh rozpočtu Sněmovně, která by měla základní rámec rozpočtu – tedy výši příjmů, výdajů a schodek schválit či odmítnout. x *...návrh rozpočtu Sněmovně, která by měla základní rámec rozpočtu – tedy výši příjmů, výdajů a schodek – schválit či odmítnout. (Právo 23. – 24. 9. 2006, Tlustý navrhl...)*

Její přítelkyně Ingrid se obává, že balíček ekonomických opatření, které chce vláda zavést bude mít tvrdý dopad... x *...balíček ekonomických opatření, která chce vláda zavést, bude mít tvrdý dopad... (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Spor o...)*

Slavii naopak opustili útočníci Tábořský, který bude hostovat v Českých Budějovicích a Hašler, který jde do Hradce Králové. x *...útočníci Tábořský,*

který bude hostovat v Českých Budějovicích, a Hašler, který ... (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Fotbal)

To, že finty jsou průhledné a skutečná řešení tak obtížná nevyplývá z chyb jednoho z vyjednávačů. x To, že finty jsou průhledné a skutečná řešení tak obtížná, nevyplývá z chyb jednoho z vyjednávačů. (MF Dnes 11. 8. 2006, Stínové divadlo)

Základní školy, kde testy probíhaly nepatří pod kraj, nýbrž pod obce. x Základní školy, kde testy probíhaly, nepatří pod kraj, ... (MF Dnes 11. 8. 2006, Znalosti...)

Když se vrátil do Jihlavy, tak jsem nechápal proč nedostává šanci, když se Jihlava trápila... x Když se vrátil do Jihlavy, tak jsem nechápal, proč nedostává šanci, ... (MF Dnes 11. 8. 2006, Sigma do útoku...)

Kvůli zvýšení tempa, a tedy rychlejšímu zdražování nájmu ale bude kompenzaci nárokovat více lidí. x Kvůli zvýšení tempa, a tedy rychlejšímu zdražování nájmu, ale bude kompenzaci... (Lidové noviny 28. 6. 2006, Deregulace činží...)

2. 6. 4 Spojovací výrazy a jejich interpunkce

V této části se budeme zabývat náležitým užíváním interpunkce u spojovacích výrazů.

2. 6. 4. 1 Chybějící čárka před spojovacím výrazem a když

„Závislá věta je vložena do věty řídící tentokrát až za spojkou *a*, takže příslušná čárka by se měla vlastně psát rovněž za tímto *a*, neboli před spojkou podřadící uvozující tu závislou vedlejší větu (...), jenže to by se tak velice lišilo od mluvené podoby, že se tu už od dávného dávná zřejmě psaní přizpůsobuje řeči mluvené a čárka se přesouvá před *a*.“ (Svozilová, 2003)

Základní školské pravidlo zní, že před *a* nepíšeme čárku pouze tehdy, pokud je užito ve slučovacím poměru. Vynechat čárku před spojovacím výrazem *a když* je tedy možné jen v tom případě, pokud máme dvě vedlejší věty uvozené *a když*, které jsou závislé na téže větě řídící a jsou navzájem ve slučovacím poměru.

Hodinová procházka na sněžnicích trochu zviklala moji nedůvěru k tomuto sportu a když jsem zasedla k prostřenému stolu v horské chatě, byla jsem dokonce ochotna uvěřit tvrzení, že jde o nenáročný pohyb. x *Hodinová procházka na sněžnicích trochu zviklala moji nedůvěru k tomuto sportu, a když jsem zasedla k prostřenému ...* (Právo 24. 3. 2006, Příloha)

Byl jsem v Třinci už šest let a když přišla nabídka z finské ligy, řekl jsem si, že nemám co ztratit. x *Byl jsem v Třinci už šest let, a když přišla nabídka...* (Právo 29. - 30. 4. 2006, Hunkes se v Raumě...)

„...Skoro každý pacient má pojišťovnu a když nedostane služby, tak za svá práva bojuje a neřeší to tím, že vytáhne z kapsy tisíc korun.“ x *Skoro každý pacient má pojišťovnu, a když nedostane služby...* (MF Dnes 11. 10. 2006, Úplatky?)

„Nedáváme si žádné podmínky,“ řekl Mečiar a když byl dotázán na případný počet vládních postů pro HZDS, dodal... x *...řekl Mečiar, a když byl dotázán na...* (Lidové noviny 28. 6. 2006, Ficův tah...)

2. 6. 4.2 Podřadicí věty následující po výrazech kde, kdo...

U vedlejších vět uvozených podřadicími spojkami *kde, kdo...* se často setkáváme s tím, že u nich pisatel vynechá čárku. Takto napsané věty jsou chybné, protože stejně jako u vedlejších vět uvozených podřadicími výrazy typu *protože, jestliže* apod., je zde čárka předepsána pravidly.

Díky GPS totiž vždy přesně víte kde jste a kam máte pokračovat v cestě. x *Díky GPS totiž vždy přesně víte, kde jste a kam máte pokračovat v cestě.* (Právo 13. – 14. 5. 2006, Satelitní navigace...)

Jinými slovy, pokud se začnou předhánět kdo měl v letošních volbách jaký zisk. x *Jinými slovy, pokud se začnou předhánět, kdo měl v letošních volbách jaký zisk.* (LN 27. - 29. 10. 2006, Místní hlasy...)

2. 6. 4.3 Čárka v podřadném souvětí začínajícím spojkou

Někdy se vyskytnou komplikace u podřadného souvětí, které začíná vedlejší větou. Podřadicí spojka je na začátku souvětí a tak se někdy může stát, že po vedlejší větě pisatel zapomene napsat náležitou čárku. Jednoduchá pomoc

spočívá ve výměně pozic vět. Vedlejší větu přesuneme až za hlavní a čárka nám tak před spojovacím výrazem nebude připadat nadbytečná.

Pokud žáci na takovou hru přistoupí jsou sami proti sobě... x Pokud žáci na takovou hru přistoupí, jsou sami proti sobě... (MF Dnes 11. 10. 2006, Autoškola II. 1) Pokud větu upravíme podle výše zmíněné rady *Žáci jsou sami proti sobě, pokud na takovou hru přistoupí.*

2. 6. 4. 4 Čárka mezi vedlejšími větami spojenými slučovacím poměrem

Často se nám stane, že potřebujeme napsat dvě vedlejší věty, které jsou ve slučovacím poměru. Platí zde stejná pravidla, jako mezi hlavními větami ve slučovacím poměru – tedy nepíšeme čárku před *a*, *i*, *ani*, *nebo*.

„Mrzí mě, že teď mám volno, a jsem nemocná,“ litovala. x Mrzí mě, že teď mám volno a (že) jsem nemocná... (MF Dnes 11. 9. 2006, Nemocná...)

Jsem rád, že jsem konečně přešel na grand slamu třetí kolo, a že jsem se navíc dostal do světové desítky. x Jsem rád, že jsem konečně přešel na grand slamu třetí kolo a že jsem se navíc dostal do... (Lidové noviny 12. 7. 2006, Na Federera...)

2. 6. 4. 5 Čárka před než

Psaní čárky před výrazem *než* se řídí poměrně jednoduchým pravidlem. Před *než* píšeme čárku v tom případě, že uvozuje větu.

Jen nový zákon o sociálních službách bude podle něj stát o šest miliard víc než je plánováno, až dvanáct miliard pak bude chybět na důchody. x Jen nový zákon o sociálních službách bude podle něj stát o šest miliard víc, než je plánováno... (Lidové noviny 4. 9. 2006, ODS...) *Než* zde jednoznačně uvozuje větu, ve které je i sloveso v určitém tvaru. Čárku zde tedy musíme napsat.

2. 7 Chyby při změně formulace věty

Chyby v těchto větách vznikají především z nepozornosti. Pisatel napřed napíše jednu větu, potom se rozhodne ji přepsat jiným způsobem, ale svůj úmysl nedotáhne do finále. Přepíše jen část a zbytek nechá v původním znění.

*Také funkcionáři těchto celků si neapolská prokuratura pozvala k výsledku. x
Také funkcionáři těchto celků byli neapolskou prokuraturou pozváni k výsledku.
/ Také funkcionáře těchto celků si neapolská prokuratura pozvala k výsledku.
(Právo 13. – 14. 5. 2006, V aféře figurují...)*

*O přímý přenos ze jednání v tu chvíli přišli i na Hradě,... x O přímý přenos
z jednání v tu chvíli... / O přímý přenos ze sněmovny v tu chvíli... (Právo 30. 9. -
1. 10. 2006, Sněmovna...)*

2. 8 Nesprávná vazba slovesa a nevhodná předložka

Jak je známo, každé sloveso má svou valenci, tedy schopnost vázat na sebe větné členy s určitým významem a v určitém tvaru. Tyto vazby jsou vžité a v podstatě je v běžné řeči používáme automaticky. Někdy se ovšem vloudí „chybička“, vliv doby apod. a valenci porušíme.

*Za zmanipulovaný rozhovor označila i Klimovičová. x Za zmanipulovaný
označila rozhovor i Klimovičová. (Právo 24. 3. 2006, Exporadkyně Ratha
obviněna z korupce)*

*Spis státní zástupce studuje a až poté, kdy s ním seznámí, bude moci rozhodnout,
zda podá k soudu obžalobu, nebo spis vrátí... x Spis státní zástupce studuje a až
poté, kdy se s ním seznámí, bude moci rozhodnout... (Právo 24. 3. 2006, Kauza
Bena: návrh obžaloby)*

*Předseda Komise José Barroso se pak opět zasazoval pro užší spolupráci EU a
Latinské Ameriky v rámci strategického „biregionálního partnerství“. x
Předseda Komise José Barroso se pak opět zasazoval o užší spolupráci EU a
Latinské Ameriky ...(Právo 13. – 14. 5. 2006, Summitem zní kritika Bolívie a
Venezuely)*

Podle prvních informací jej způsobili zloději, kteří se chtěli navrtat na potrubí a odčerpávat surovinu, jež však explodovala. x Podle prvních informací jej způsobili zloději, kteří se chtěli napojit na potrubí a odčerpávat surovinu... (Právo 13. – 14. 5. 2006, Výbuch ropovodu...)

Tam se socialistka Ségolene Royalová snaží přesvědčit stranu, aby ji kandidovala do prezidentského klání. x Tam se socialistka Ségolene Royalová snaží přesvědčit stranu, aby ji nominovala do prezidentského klání. (LN 27. - 29. 10. 2006, O politice...) Sloveso kandidovat se neužívá, nebo se užívá jen opravdu zřídka, v trpném tvaru. V tomto případě šlo pravděpodobně o nevhodné užití slova kandidovat a pisatel chtěl napsat, že strana chce *nominovat* kandidátku.

Dalším problémem jsou nevhodně užitá předložky. Spojila jsem je s vazbami sloves proto, že s nimi dost úzce souvisí. Většinou jsme u určitého slovesa zvyklí na předložku, která následuje. Objevují se chyby, kdy je použito předložky, která v daném případě není vhodná.

Státní zástupce navrhl obžalobu pro šéfa prohlídky u Krejčíře x Státní zástupce navrhl obžalobu šéfa prohlídky u Krejčíře (Právo 29. - 30. 4. 2006) Zde by dle mého názoru bylo nejvhodnější předložku zcela vynechat.

„Stovky, možná tisíce nákladních aut pak postupně odvezly sutiny na skládku Fresh Kill do ve čtvrti Staten Island, kde začala neuvěřitelná práce policejních specialistů, kteří... x ...odvezly sutiny na skládku Fresh Kill ve čtvrti Staten Island... (MF Dnes 11. 9. 2006, Po pěti...)

...velitele ve střetu s Egyptem, vystřídala skupina generálů v záloze na čele s generálem Arielem Šaronem, bývalým izraelským premiérem, který od ledna letošního roku leží po mrtvici v kómatu. x ... , vystřídala skupina generálů v záloze v čele s generálem Arielem... (MF Dnes 11. 8. 2006, Kam udeří...)

V roce 1982, kdy Izrael vpadl do Libanonu s cílem zneškodnit Palestinskou osvobozenou organizaci, byl už na velící funkci. x V roce 1982, kdy Izrael

vpadl do Libanonu s cílem zneškodnit Palestinskou osvobozeneckou organizaci, byl už ve velící funkci. / na velící pozici. (MF Dnes 11. 8. 2006, Kam udeří...)

Letuška měla za sebou i menší pilotní výcvik a pokusila se dostat letadlo pod kontrolu, což se jí nepodařilo, a stroj narazil na kopeček poblíž obce Grammatiko.

x Letuška měla za sebou i menší pilotní výcvik a pokusila se dostat letadlo pod kontrolu, což se jí nepodařilo, a stroj narazil do kopce poblíž obce... (MF Dnes 11. 10. 2006, Pád letadla...)

Namočit ODS ruce od krve tak jako nedávno Kalouskovi, a oslabit ji tak před předčasnými volbami. x Namočít ODS ruce do krve tak jako nedávno... (MF Dnes 11. 10. 2006, Máme vládu...) Ruce jsou v krvi již namočené, pokud je chceme teprve namočít, pak je vložíme do krve.

Za důvod odvolání Rath udal „nesplnění příkazu ministra zdravotnictví“. x Jako důvod odvolání Rath udal... (Lidové noviny 12. 7. 2006, Rath odvolal...)

V New Yorku se záhy dostal do absolutní špičky světového jazzu a hrával s největšími hvězdami, Milesem Davisem počínaje. x V New Yorku se záhy dostal mezi absolutní špičky světového jazzu... (Lidové noviny 28. 6. 2006, Energie přichází...)

2. 9 Sloučení dvou různých vazeb

Jak dochází ke sloučení vazeb? Nejčastěji je to mechanickým zkřížením dvou různých tvarů, vazeb. Člověk přemýšlí, jak určitou vazbu napíše, pak ho ale napadne vazba jiná, která je převzata od slova podobného významu. Mozek tyto nápady „zkříží“ a vzniknou následující spojení. Jako první je uvedeno spojení nalezené v novinách, poté jsou uvedeny obě vazby, ze kterých pravděpodobně kontaminace vznikla.

A ani nikdo z mého okolí,“ reagovala paní středních letech v kanceláři hlavní budovy hřbitova, postavené v kubistickém stylu. x paní středních let / paní ve středních letech (Právo 24. 3. 2006, Tak masové hroby tu nemáme)

Patřil totiž mezi nejagresivnější útočníky na budovu televize. x Patřil totiž mezi nejagresivnější útočníky... / Byl totiž jedním z nejagresivnějších útočníků... (Právo 23. – 24. 9. 2006, FIDESZ demonstraci...)

Z krize Jihočechům vytáhly fauly hostí. x Z krize Jihočechy vytáhly fauly hostí. / Z krize Jihočechům pomohly fauly hostí. (Právo 23. – 24. 9. 2006, Liberec smazal...)

O čtyři dny poté večer zazvonil telefon, kde mi jeden z poradců sděloval, že vyjde druhý inzerát, jehož obsahem bylo rozdělení částek nad hranici jednoho miliónu. x O čtyři dny později večer zazvonil... / Čtyři dny poté zazvonil večer... (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Poradci...)

Společnost Microsoft začala počátkem týdne prověřovat více než 1,6 miliónu českých počítačů, jejichž uživatelé používají operačním systémem Microsoft Windows XP. x ...jejichž uživatelé používají operační systém Microsoft Windows XP. / ...jejichž uživatelé používají počítač vybavený operačním systémem Microsoft Windows XP. (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Microsoft udeří...)

Přestože Ground Zero stále není ničím než stavenišťem plným jeřábů a stavebních vozů, stalo se hned po útoku jedním z nejvyhledávanějších newyorských turistických lokalit. x Přestože Ground Zero stále není ničím jiným než stavenišťem plným jeřábů a stavebních vozů, stalo se hned po útoku jedním z nejvyhledávanějších newyorských turistických míst. / ...jednou z nejvyhledávanějších turistických lokalit. (MF Dnes 11. 9. 2006, Po pěti...)

Největší domácí ocelářské společnosti Mittal Steel Ostrava má nový úsek investičních projektů. x Největší domácí ocelářská společnost Mittal Steel Ostrava má nový úsek investičních projektů. / Největší domácí ocelářské společnosti Mittal Steel Ostrava se management rozšířil o úsek investičních projektů. (MF Dnes 11. 9. 2006, Management se ...)

Další z plánovaných akcí bude koncert skupiny Hoochie Coochie Bandu, která se chystá na pódium Jazz Tibet Clubu 21. září ve 20:30 hodin. x Další z plánovaných akcí bude koncert skupiny Hoochie Coochie Band, která... / Další

z plánovaných akcí bude koncert Hoochie Coochie Bandu, skupiny, která... (MF Dnes 11. 9. 2006, Září plné...)

Ve své zprávě píše, že Česko jde proti proudu ve vyspělých zemí. x ..., že Česko jde proti proudu ve vyspělých zemích. / ..., že Česko jde proti proudu vyspělých zemí. (MF Dnes 11. 8. 2006, Experti navrhli...)

A na závěr ještě jedna obecná rada, které ostatně platí pro všechny druhy televizí: měli byste se na ně dívat ze vzdálenosti čtyřikrát až pětkrát větší, než je rozměr jejich úhlopříčky. x A na závěr ještě jedna obecná rada, která ostatně platí pro všechny druhy televizí... / A na závěr ještě jedna z obecných rad, které ostatně platí pro všechny druhy televizí... (MF Dnes 11. 8. 2006, Televize: klasika,...)

Počet usmrcených je devátý nejnižší v období posledních třicet šest let. x...za posledních třicet šest let. / ...posledních třiceti šesti let. (MF Dnes 11. 10. 2006, Na silnicích...)

Jedním z prvních projektů, které Seventeen ve spolupráci s MySpace minulý týden odstartoval, je soutěž v tvorbě sociální reklam. x ...je soutěž v tvorbě sociální reklamy. / ...je soutěž v tvorbě sociálních reklam. (Lidové noviny 12. 7. 2006, Časopisy...)

Virus propašoval do dědičné informace T lymfocytu gen pro bílkovinnou molekulu, která jako kotva „zahákuje“ krvinky k buňkách melanomu. x ...jako kotva „zahákuje“ krvinky k buňkám / v buňkách melanomu. (Lidové noviny 4. 9. 2006, Krvinky se vyzbrojily...)

Jde o různé předměty z 9. století, mezi nimiž zaujímají nejvýznačnější místo šest pozlacených plaket s okřídlenými postavami a nápisy v latince. x ...mezi nimiž zaujímá nejvýznačnější... / ...mezi nimiž zaujímá nejvýznačnější místo šest pozlacených plaket s okřídlenými... (Lidové noviny 4. 9. 2006, Slováci představili...)

2. 10 Nevhodně užitá slova

Nevhodně užitě slovo by se mohlo zdát jako hodně subjektivně zabarvený názor na takovouto problematiku, ale po pročtení uvedených příkladů se snad pohled na věc změní. Jedná se o spojení, kdy je řečené vyjádřeno dvakrát v jedné větě, kdy bychom čekali jiné slovo, které do věty náležitě patří apod.

Bude ho vyrobeno jen dva tisíce vozů. x Bude vyrobeno jen dva tisíce vozů. / Bude ho vyrobeno jen dva tisíce kusů. (Právo 24. 3. 2006, Příloha)

Ten se s motorem o objemu 1,2 litru s výkonem 23kW (72koní) nově prodává za 224 500 tisíc korun. x ...za 224 500 korun. (MF Dnes 6. 9. 2006, Slevy...)

V sousedním Jablonci byly ceny pohonných hmot o něco levnější, Natural stál maximálně 30,90 Kč. x V sousedním Jablonci byly ceny pohonných hmot o něco nižší, Natural stál... / V sousedním Jablonci byly pohonné hmoty o něco levnější, Natural stál... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Benzín už běžně...)

Firma bude jednat s ostatními vlastníky areálu o obnovení výroby, zatím ale o využití koupené haly není nerozhodnuto. x ...zatím ale o využití koupené haly není rozhodnuto. (MF Dnes 11. 9. 2006, Tvarůžkárna ožívá)

Pasem se prostě bude prokazovat jen jeho vlastník, nikdo ostatní nebude mít k tomu šanci. x Pasem se prostě bude prokazovat jen jeho vlastník, nikdo jiný nebude mít k tomu šanci. / Pasem se prostě bud prokazovat jen jeho vlastník, nikdo cizí k tomu nebude mít šanci. (MF Dnes 11. 8. 2006, Nové pasy...)

Stejný osud sdílejí i daleko méně kontroverznější lidé. x Stejný osud sdílejí i daleko méně kontroverzní lidé. (LN 27. - 29. 10. 2006, Ocenění...)

A nyní několik poněkud subjektivně zabarvených příkladů. Mně osobně přijdou nevhodně užitě, ale je možné, že autor jimi sledoval určitý cíl.

Pořád jsem se od vás nedozvěděl, čím konkrétně by muslimská kultura ochromila Evropskou unii. A fakt by mě to zajímalo. / opravdu (Právo 13. – 14. 5. 2006, Průzkumy nás...)

Narození děcka Pitra od vězení neochrání (Právo 23. – 24. 9. 2006) Slovo děcko je poněkud expresivně zabarvené, pokud by bylo užito neutrálního slova dítě, vyznění by nebylo tak vulgární.

... usilovně pokoušel přilepit *yy*, pane Kramere... A *yy* jste k tomu dnes přispěl.
x ... usilovně pokoušel přilepit *Vy*, pane Kramere... A *Vy* jste k tomu dnes přispěl. (Právo 13. – 14. 5. 2006, Průzkumy nás...) V tomto případě nevím, zda autor zapomněl na vyjadřování úcty vykáním, nebo zda právě malým písmenem chtěl vyjádřit onu neúctu.

Celkově to bylo slabý už tenkrát, ale díky těm úchylně vrstveným vokálům se našly výjimečné zajímavosti. x *Celkově to bylo slabé už tenkrát, ale díky...* (MF Dnes 11. 8. 2006, Kéž by se...) Zde se objevil případ koncovky obecné češtiny, která určitě do novin nepatří.

2. 11 Nejednotný pravopis

Někdy se stane, že novinář musí v článku použít slovo, které nezná a pravděpodobně ani neví, jak se správně píše. Nejjednodušší by bylo, najít si správnou verzi v atlasu, slovníku apod. Pokud slovo nenajde a určí si sám „správný“ pravopis, pak by ho měl dodržovat v celém článku. Bohužel se tak nestává a pro tento případ jsem objevila hned dva příklady.

V článku *OSN našla v Íránu další stopy vysoce obohaceného uranu* z Práva bylo třikrát zmíněno město, ale varianty psaní jsou dvě – dvakrát se objevilo *Lavízán* a jedenkrát *Lávízán* (Právo 13. – 14. 5. 2006, *OSN našla v Íránu...*).

Další příklad je také z Práva. Tentokrát je ve sportovním článku čtyřikrát uveden název kategorie a pokaždé s jiným pravopisem – *kategorie Rookie* – *kategorie Roockie* – *kategorie roockie* – *kategorie rookie* (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Kvarteto Čechů pro formulový seriál A1GP). V automobilových soutěžích nejsem zrovna zběhlá, takže netuším správnou variantu, kterou jsem nenašla ani v Pravidlech českého pravopisu, ani v Slovníku cizích slov, ale minimálně bych se přikláněla k jednotné verzi.

A nyní několik zmatených informací. V článku se objevily jiné informace než v popise pod fotografií, na začátku byly jiné než na konci.

Tři měsíce běsnění... – od loňských třítydenních nepokojů (LN 27. - 29. 10. 2006, Francii...)

Národních srovnávacích zkoušek – v článku

Národních vzdělávacích zkoušek – popiska pod fotografií (LN 27. - 29. 10. 2006, Externí...)

2. 12 Nesprávně užitá koncovka

Koncovky závislých členů se řídí členem dominujícím. Chyby často vznikají tím, že si pisatel neuvědomí, který člen je dominující pro člen, u kterého hledá vhodnou koncovku.

V příkladech budou podtržené členy dominující a členy, které mají špatně užitou koncovku.

Podle novely vyhlášky o předškolním vzdělávání rodiče, které posílají dítě do školky maximálně na čtyři hodiny denně, platí od 1. března dvě třetiny... x Podle novely vyhlášky o předškolním vzdělávání rodiče, kterí posílají dítě do školky... (Právo 24. 3. 2006, Mateřské školy: jak vybrat tu nejlepší)

*Drastický propad popularity labouristů souvisí se sérií skandálů, která v poslední době otřásl vládní stranou. x Drastický propad popularity labouristů souvisí se sérií skandálů, které v poslední době otřásl vládní stranou. / Drastický propad popularity labouristů souvisí se sérií skandálů, která v poslední době otřásla vládní stranou. (Právo 13. – 14. 5. 2006, Blair nejméně oblíbeným...) Zde je situace poněkud komplikovanější. Není totiž zcela zřejmé, zda vedlejší věta se vztažným zájmenem rozvíjí slovo *série* nebo *skandály*. Podle toho, které slovo rozvíjí, je vhodná jedna z výše uvedených variant.*

Zveřejněná čísla signovaná jeho jménem považoval za nekorektní a zkreslující, navíc podle něj vědomě nafukovaly státní dluhy a tím poškozovaly Českou republiku. x Zveřejněná čísla signovaná jeho jménem považoval za nekorektní a

zkreslující, navíc podle něj vědomě nafukovala státní dluhy a tím poškozovala Českou republiku. (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Tlustý odvolal...)

Její přítelkyně Ingrid se obává, že balíček ekonomických opatření, které chce vláda zavést bude mít tvrdý dopad... x ...balíček ekonomických opatření, která chce vláda zavést, bude mít tvrdý dopad... (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Spor o...)

Podle nejnovějších čísel, které zveřejnil Český statistický úřad celková stavební výroba v zemi meziročně vzrostla o 11 procent. x Podle nejnovějších čísel, která zveřejnil Český statistický úřad, celková stavební výroba... (Lidové noviny 12. 7. 2006, Stavebnictví...) V obou výše uvedených případech je navíc chyba v interpunkci.

Táborský soudce Jiří Bernát je totiž proslulý tím, že ke své závěrečné řeči rád připojuje „všeobecné moudra“ nebo třeba citáty z Bible. x ...rád připojuje „všeobecná moudra“ nebo třeba... (MF Dnes 6. 9. 2006, Chobotnici...)

...jeho jméno zaevidované v českém centrálním registru řidičů a jsou mu připsané i případné trestné body,“ citovala agenturu Marcelu Žižkovou, mluvčí českého ministerstva dopravy. x ...citovala agentura Marcelu Žižkovou, mluvčí českého ministerstva dopravy. (Lidové noviny 12. 7. 2006, O řidičák...)

V tomto případě byla pádová koncovka slova *agentura* poněkud nesmyslně přizpůsobena pádu *Marcely Žižkové*.

Předsedy a místopředsedy soudy lze proto odvolat jen v rámci soudního rozhodnutí. x Předsedy a místopředsedy soudů lze proto odvolat jen... (Lidové noviny 12. 7. 2006, Šéfové soudů...) Opět situace jako ve výše uvedeném případě. *Soudy* jsou ovlivněny *předsedy a místopředsedy*.

Pokud ještě máte čerstvě umyté auto a všechny lidi v autu předpisově připoutané, tak máte šanci platit jako domorodec. maskulinum x ...a všechny lidi v autě předpisově připoutané... neutrum (Lidové noviny 28. 6. 2006, Autem...) Zde si autor pravděpodobně neuvědomil, že spojení *v autu* patří ke slovu *aut*, tedy maskulinu ve významu sportovním. Správně je slovo *auto* neutrum a skloňuje se podle vzoru město. Správná koncovka je tedy *v autě*.

2. 13 Shoda podmětu s přísudkem

V uvedených citacích je podmět věty pro lepší přehlednost potvrzen. Po objasnění podmětu věty vyplývá i náležitá koncovka v přísudku.

Do Krásna přijelo v pátek odpoledne na tři stovky příznivců techna. x Do Krásna přijely v pátek odpoledne tři stovky příznivců techna. (Právo 29. - 30. 4. 2006, První letošní...)

Promarnili se čtyři roky ne stagnace, ale ekonomického růstu... x Promarnily se čtyři roky... (Právo 23. – 24. 9. 2006, Klaus Tlustému...)

Dále tu máme chybu ve vedlejší větě rozvíjející nekongruentní atribut Teplic.

Vedoucí tým fotbalové ligy z Mladé Boleslavi čeká tři dny po vítězné pohárové bitvě s Marseille duel na hřišti Teplic, které ze čtyř domácích zápasů v sezóně vyhráli jen jeden a třikrát remizovali. x ...po vítězné pohárové bitvě s Marseille duel na hřišti Teplic, které ze čtyř domácích zápasů v sezóně vyhrály jen jeden a třikrát remizovaly. (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Teplice...)

V následující ukázce si autor textu neuvědomil, které ze slov je subjektem věty a v jakém čísle tedy má být predikát.

Dva režiséři na place je pohroma. x Dva režiséři na place, to je pohroma. / Dva režiséři na place jsou pohroma. (MF Dnes 11. 8. 2006, Tři muži...)

Níže najdeme větu, ve které nemá správnou koncovku adjektivum vztahující se ke slovu *procenta*.

Přestože zájem o výrobky s označením bio, každý rok v tuzemsku stoupá, pouhé tři procenta lidí je nakupují pravidelně. x ...pouhá tři procenta lidí je nakupují pravidelně. (Právo 30. 9. - 1. 10. 2006, Biopotraviny...)

Jako poslední uvedeme příklad, kdy byla věta přerušena upřesněním podmětu a autor pak zapomněl na to, že podmět je v singuláru.

Cokoli zdánlivě neškodného, třeba sušené dětské mléko, roztok na čočky či lak na vlasy, se totiž mohou proměnit ve vražednou zbraň, která pomocí baterie mobilního telefonu pošle k zemi letadlo se stovkami cestujících. x Cokoli

zdánlivě neškodného, třeba sušené dětské mléko, roztok na čočky či lak na vlasy, se totiž může proměnit ve vražednou zbraň... (MF Dnes 11. 8. 2006, Letoun může vyhodit...)

2. 14 Redundantní nebo příliš dlouhá vedlejší věta

Dvacetiletý Pešek, který se v úvodním podniku sezóny v Jerezu blýskl druhým místem. Za slunečného počasí při teplotě 19 stupňů Celsia absolvoval celkem třináct kol, z čehož bylo devět měřených. x Dvacetiletý Pešek se v úvodním podniku sezóny v Jerezu blýskl druhým místem. Za slunečného počasí... (Právo 29. - 30. 4. 2006, Pešek a Smrž...) Vedlejší věta je zde užita naprosto bezúčelně, pravděpodobně z nepozornosti autora.

Další příklad téhož problému:

Evropská vesmírná agentura (ESA), která několikrát oddálila její dopad, aby měli vědci možnost konec jejího letu pozorovat. x Evropská vesmírná agentura (ESA) několikrát oddálila... (Lidové noviny 4. 9. 2006, Evropská sonda...)

Princeznu, jejíž pouť od seznámení se s korunním princem Frederikem (38) na olympiádě v Sydney v roce 2000 až po ANO u oltáře v květnu 2004 sledoval celý svět, u pekařství ji vítal hlouček postarších dánských turistů. x Princeznu, jejíž pouť od seznámení se s korunním princem Frederikem (38) na olympiádě v Sydney v roce 2000 až po ANO u oltáře v květnu 2004 sledoval celý svět, u pekařství vítal hlouček... (Právo 23. – 24. 9. 2006, Dánská princezna...)

Vložená věta je velmi dlouhá, a tak vznikl zádrhel, který by se dal lehce opravit, kdybychom vedlejší větu vynechali. Pak by bylo hned jasné, že zájmeno *ji* je ve větě nadbytečné.

2. 15 Nepravá vedlejší věta účelová

Po ní Rosický ještě objal Sionka, který vystřídal Štajnera, aby si později připsal dvě gólové přihrávky. (Lidové noviny 4. 9. 2006, Páska padala...) Toto

vyjadřování je typické především pro sportovní publicistiku a většina čtenářů už ho ani nevnímá jako rušivý element.

Jen pro lepší ilustraci uvedu ještě několik příkladů, které jsem objevila ve skriptech Vladimíra Prokopa nazvaných Přehled české literatury 20. století. Tato skripta jsou určena studentům středních škol a měla by tedy utvářet a tříbit jejich jazykový cit.

Poté se potuloval po Evropě, živil se obchodem se psy, několikrát byl zatčen, zasahuje do politického dění u nás během voleb, aby nakonec skončil jako voják v čs. legiích. (Prokop, str. 14)

Poté pracoval v rozhlasu, aby se na konci 50. let stal spisovatelem z povolání. (Prokop, str. 64)

Na ní pak přednášel světovou literaturu, ale roku 1970 ztratil zaměstnání, aby se o 5 let později stal hostujícím profesorem na francouzské univerzitě v Rennes. (Prokop, str. 67)

Dalším příkladem může být věta, kterou každý při prvním přečtení a za normálních okolností pochopí správně, ale pokud se nad ní zamyslíme z hlediska českého jazyka jako vědy, zjistíme, že věta není úplně správná. *Tóny zelené, červené, oranžové i dalších barev oslovují návštěvníky výstavy Krajiny mé duše známé zlínské výtvarnice Renaty Švecové, která je právě nyní k vidění v Galerii Celebra v předzámčí vizovického zámku.* (Právo 24. 3. 2006, Tapiserie Renaty Švecové zdobí vizovickou galerii). Je dost častým jevem, ale nikoliv pravidlem, že vedlejší věta přívlastková rozvíjí podstatné jméno, za kterým stojí. Pokud tedy vezmeme v úvahu toto, pak bychom v galerii mohli shlédnout Renatu Švecovou a nikoliv její výstavu. Lepší by bylo tedy znění *Tóny zelené, červené, oranžové i dalších barev oslovují návštěvníky výstavy Krajiny mé duše známé zlínské výtvarnice Renaty Švecové. Její díla jsou právě nyní k vidění v Galerii Celebra...*

2. 16 Předpony s/z

Člověk by řekl, že v dnešní době, kdy už od základní školy jsou nám do hlavy vtlačována pravidla psaní s/z, v nich nikdo nemůže udělat chybu. Opak je ale pravdou. Objevila jsem absolutně jednoduché spojení, které bylo napsáno nesprávně.

Vyplývá to z výroční správy NPC za loňský rok. (Právo 29. - 30. 4. 2006, Nejnebezpečnější pervitin) I dítě na základní škole ví, že se s se píše slovo spravovat ve smyslu opravovat, řídit. Pokud podáváme informace, píšeme z.

3. Závěr

Cílem naší práce nazvané *Stylistické a pravopisné nedostatky současné publicistiky* bylo shrnout a okomentovat, jaká pochybení na poli českého jazyka můžeme najít na stránkách celorepublikových periodik Mladá fronta Dnes, Lidové noviny a Právo.

Nejdříve bylo nutné shromáždit potřebný materiál. Tedy přímo na stránkách novin najít chybná vyjádření, ta posléze roztřídit do jednotlivých kategorií, a zjistit jejich náležité znění. Nelze však jednoznačně určit, u kterého z periodik bylo nalezeno více nedostatků, což ani nebylo záměrem naší práce. Zvolený postup prezentace pochybení považujeme za přehledný a jasný. Podobný styl byl použit i v publikaci *Jak dnes píšeme / mluvíme a jak hřešíme proti dobré češtině*, který byl určen jak laické veřejnosti, tak i odborněji zaměřeným čtenářům.

Nejvíce chyb jsme objevili v nenáležitém kladení interpunkce. Rozmáhá se také slučování různých vazeb. Co ovšem považujeme za zarážející je, že se i nadále chybuje ve shodě podmětu s přísudkem.

Novináři jsou dnes pod velkým tlakem ze strany vedoucích vydání, aby stihli uzávěrku apod. Ale tyto „deadlines“ existovaly i dříve – a v novinách tolik chyb nebylo. Jediným vysvětlením těchto prohřešků proti českému jazyku je tedy buď nedostatečná výuka této části jazyka ve škole, nebo absolutně laxní přístup novinářů k mateřskému jazyku.

4. Anotace

Příjmení a jméno autora: Hofírková Marcela

Název katedry a fakulty: katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název diplomové práce: Stylistické a pravopisné nedostatky současné publicistiky

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Soňa Schneiderová, Ph. D.

Počet stran: 50

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 16

Klíčová slova: bohemistika
 stylistika
 pravopis
 syntax
 publicistika

Diplomová práce se zabývá výskytem stylistických a pravopisných nedostatků v současném denním tisku. Ten je reprezentován Mladou frontou Dnes, Lidovými novinami a Právem. Pozornost je věnována především stylistice, pravopisu a syntaxi. Na příkladech je vysvětleno, jaké chyby se vyskytují nejčastěji, a také je zdůvodněno, proč text není napsán správně.

5. Literatura

BALHAR, Jan a kol. O češtině každodenní. Brno: nakladatelství Blok, 1984.

CUŘÍN, František. NOVOTNÝ, Jiří. Vývojové tendence současné spisovné češtiny a kultura jazyka. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

DANEŠ, František a kol. Český jazyk na přelomu tisíciletí. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

DANEŠ, František. HLAVSA, Zdeněk. GREPL, Miroslav a kol. Mluvnice češtiny 3 – skladba. Praha: nakladatelství Academia, 1987.

HARTMANNOVÁ, Věra a kol. Pravidla českého pravopisu. Olomouc: nakladatelství FIN, 1994. ISBN 80-85572-98-2.

HAVRÁNEK, Bohuslav. JEDLIČKA, Alois. Stručná mluvnice česká. Praha: nakladatelství Fortuna, 1998. ISBN 80-7168-555-0.

KARLÍK, Petr a kol. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003. ISBN 80-7106-134-4.

Pravidla českého pravopisu. Praha: nakladatelství Academia, 1993. ISBN 80-200-0475-0.

PROKOP, Vladimír. Přehled české literatury 20. století. Sokolov: O. K.-Soft, 1998.

SGALL, Petr. PANEVOVÁ, Jarmila. Jak psát a jak nepsat česky. Praha: nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0871-5.

STANĚK, Vladimír. Jak psát správně čárky. Praha: nakladatelství Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-473-2.

SVOZILOVÁ, Nad'a. Jak dnes píšeme / mluvíme a jak hřešíme proti dobré češtině. Jinočany: Nakladatelství H & H Vyšehradská, s. r. o., 2003. ISBN 80-86022-64-1.

SVOZILOVÁ, Nad'a. PROUZOVÁ, Hana. JIRSOVÁ, Anna. Slovesa pro praxi. Praha: nakladatelství Academia, 1997. ISBN 80-200-0618-4.

SVOZILOVÁ, Nad'a. PROUZOVÁ, Hana. JIRSOVÁ, Anna. Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení. Praha: nakladatelství Academia, 2005. ISBN 80-200-1310-5.

VEBROVÁ, Jitka. KRAJÍČEK, Tomáš. Slovník cizích slov. Praha: nakladatelství Plot, 2006. ISBN 80-86523-77-2.

www.ujc.cas.cz/poradna

Jednotlivá periodika:

Lidové noviny. Lidové noviny, a. s. 1987- , roč. XIX, č. 150- . 2006- . ISSN 0862-5921.

Lidové noviny. Lidové noviny, a. s. 1987- , roč. XIX, č. 160- . 2006- . ISSN 0862-5921.

Lidové noviny. Lidové noviny, a. s. 1987- , roč. XIX, č. 206- . 2006- . ISSN 0862-5921.

Lidové noviny. Lidové noviny, a. s. 1987- , roč. XIX, č. 251- . 2006- . ISSN 0862-5921.

Právo. Borgis, a. s. 1990- , roč. 16, č. 71- , 2006- . ISSN 1211-2119.

Právo. Borgis, a. s. 1990- , roč. 16, č. 101- , 2006- . ISSN 1211-2119.

Právo. Borgis, a. s. 1990- , roč. 16, č. 111- , 2006- . ISSN 1211-2119.

Právo. Borgis, a. s. 1990- , roč. 16, č. 223- , 2006- . ISSN 1211-2119.

Právo. Borgis, a. s. 1990- , roč. 16, č. 228- , 2006- . ISSN 1211-2119.

Mladá fronta DNES. MAFRA, a. s. 1989 -, roč. XVII, č. 186- , 2006- . ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES. MAFRA, a. s. 1989 -, roč. XVII, č. 208- , 2006- . ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES. MAFRA, a. s. 1989 -, roč. XVII, č. 212- , 2006- . ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES. MAFRA, a. s. 1989 -, roč. XVII, č. 237- , 2006- . ISSN 1210-1168.